

15. ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η εκπαίδευση στην Ελλάδα λόγω των ιστορικών, κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών γεγονότων, παρουσίασε μια έντονη διακύμανση ακολουθώντας την εξέλιξη της ίδιας της χώρας. Έτσι η συζήτηση για τα Α.Π.Σ. στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση αρχίζει τη δεκαετία του 1960, περίοδο κατά την οποία εμφανίζονται και τα προγράμματα σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση²⁶¹. Στα τέλη της δεκαετίας του 1970 η συζήτηση σχετικά με το Α.Π.Σ. προσανατολίζεται προς την ουσιαστική λειτουργία του στην περίπτωση της αναγκαίας εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης²⁶². Οι μετεκπαιδευμένοι εκπαιδευτικοί, κυρίως από τη Γαλλία, τη Γερμανία και την Αγγλία, που έχουν ειδικευτεί στην φυσική αγωγή εντοπίζουν τις ασυνάφειες που υφίστανται μεταξύ των σκοπών, του περιεχομένου και των μεθόδων που ταλανίζουν τα άτυπα ελληνικά Α.Π.Σ.²⁶³. Την ίδια περίοδο αναπτύσσονται και οι προβληματισμοί σχετικά με ένα οργανικό κομμάτι του σχολικού προγράμματος, του λεγόμενου «παραπρογράμματος»²⁶⁴.

Η ειδική εκπαίδευση παρουσίασε στη χώρα μας αλματώδη άνοδο κατά τη δεκαετία του 1980. Η ειδική φυσική αγωγή όμως δεν ακολούθησε την ανάπτυξη της ειδικής εκπαίδευσης στη χώρα μας. Λειτουργεί άτυπα, χωρίς το απαραίτητο νομικό πλαίσιο και την αναγκαία επιστημονική, παιδαγωγική και ψυχολογική στήριξη που συνεπάγεται το αναλυτικό πρόγραμμα.

Στις μονάδες ειδικής εκπαίδευσης, αρμοδιότητας του ΥΠΕΠΘ, άρχισαν να τοποθετούνται εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής άτυπα μέσω

²⁶¹. Πετρίτης. Κ. (1966), « Δοκίμιο για ένα Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα των Δημοτικών Σχολείων », Αθήνα

²⁶². α. Ξωχέλλης. Π. (1981), « Θέματα Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης », Δίπτυχο, Αθήνα

β. Φλουρής. Γ. (1983), « Προγράμματα για μια Νέα Εποχή στην Εκπαίδευση », Γρηγόρης, Αθήνα

²⁶³. Καζαμίας. Α., Κασσωτάκης. Μ. (Επ) (1995), ό.π

²⁶⁴. Γκότοβος. Θ., Μαυρογιώργος. Γ., Παπακωνσταντίνου. Π. (1996), « Κριτική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Πράξη », Gutenberg, Αθήνα

των προγραμμάτων των δήμων και των νομαρχιών από το 1985, κυρίως μετά την ψήφιση του νόμου - πλαισίου 1566 για την εκπαίδευση²⁶⁵. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί δεν είχαν καμία ειδίκευση ή γνώση των σχετικών θεμάτων με την ειδική εκπαίδευση. Ήταν όμως ευαισθητοποιημένοι σχετικά με τα θέματα των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. και, πολύ γρήγορα, παρακολουθώντας ημερίδες και σεμινάρια αλλά και δεχόμενοι τις συμβουλές των έμπειρων συναδέλφων τους, αποτέλεσαν έναν ικανοποιητικό πυρήνα εκπαιδευτικών ειδικής φυσικής αγωγής. Πάνω σ' αυτόν τον πυρήνα στηρίχτηκε στη συνέχεια η εξέλιξη των θεμάτων της ειδικής φυσικής αγωγής.

Ως γνωστό αντικείμενο η ειδική φυσική αγωγή υιοθετήθηκε για πρώτη φορά στα προγράμματα σπουδών από τα ΤΕΦΑΑ της χώρας με τη σειρά που φαίνεται στον ΠΙΝΑΚΑ 33.

ΠΙΝΑΚΑΣ 33

**ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΣΤΑ Τ.Ε.Φ.Α.Α. ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

Α/Α	Τ. Ε. Φ. Α. Α	ΑΚ. ΕΤΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ
1	Αθήνας	1985 – 86
2	Σερρών	1985 – 86
3	Θεσσαλονίκης	1985 – 86
4	Κομοτηνής	1989 – 90
5	Τρικάλων	1997 – 98

Σήμερα η κατάσταση έχει μεταβληθεί πλήρως μετά την εισαγωγή της ειδικής φυσικής αγωγής στα προγράμματα σπουδών των ΤΕΦΑΑ. Στο ΤΕΦΑΑ Αθήνας, στο 3^ο εξάμηνο σπουδών, διδάσκεται ως υποχρεωτικό το μάθημα « εισαγωγή στην προσαρμοσμένη κινητική αγωγή » για 2 ώρες την εβδομάδα (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 18) το οποίο θεωρείται ως προαπαιτούμενο για την παρακολούθηση των μαθημάτων ειδίκευσης στην προσαρμοσμένη κινητική αγωγή. Στην ειδίκευση οι φοιτητές παρακολουθούν κατά το χειμερινό και εαρινό εξάμηνο

²⁶⁵ . Ν. 1566/1985, ό.π.

δεκατρία γνωστικά αντικείμενα και συντάσσουν πτυχιακή εργασία η οποία οδηγεί σε βεβαίωση ειδίκευσης²⁶⁶.

Στο ΤΕΦΑΑ Θεσσαλονίκης η ειδική αγωγή προσφέρεται στο 5^ο εξάμηνο σπουδών για 3 ώρες την εβδομάδα. Ως γνωστικό αντικείμενο προσφέρεται στις ελεύθερες επιλογές, ενώ ως ειδικότητα με τίτλο « ειδική φυσική αγωγή - θεραπευτική γυμναστική » σε τρεις ομάδες γνωστικών αντικειμένων από το 2^ο ως και το 8^ο εξάμηνο (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 19)²⁶⁷.

Στο ΤΕΦΑΑ Σερρών τα αντικείμενα της ειδικής αγωγής και της προσαρμοσμένης φυσικής αγωγής έχουν την παρακάτω μορφή στο πρόγραμμα σπουδών του τμήματος (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 20)²⁶⁸:

- ως μαθήματα κορμού διδάσκεται η εισαγωγή στην ειδική αγωγή I και II στο 5^ο και 6^ο εξάμηνο αντίστοιχα, για 2 ώρες την εβδομάδα
- ως μάθημα κατεύθυνσης διδάσκεται η προσαρμοσμένη φυσική αγωγή στο 5^ο και 6^ο εξάμηνο για 2 ώρες την εβδομάδα
- στα υποχρεωτικά κατ' επιλογή μαθήματα διδάσκεται το αντικείμενο « προγράμματα άσκησης ατόμων με ειδικές ανάγκες » για 2 ώρες την εβδομάδα
- για την λήψη βεβαίωσης ειδικότητας διδάσκεται η « προσαρμοσμένη φυσική δραστηριότητα » στο 7^ο και 8^ο εξάμηνο σπουδών, για 8 ώρες διδασκαλίας.

Στο ΤΕΦΑΑ Κομοτηνής η ειδική φυσική αγωγή διδάσκεται στο Γ' και Δ' εξάμηνο, για 2 ώρες την εβδομάδα²⁶⁹. Δεν αποτελεί υποχρεωτικό μάθημα και, επομένως, ως μάθημα επιλογής δίνει τη δυνατότητα στους φοιτητές που το επιλέγουν, αφ' ενός μεν να δείξουν την ευαισθησία τους, αφ' ετέρου δε να έχουν μια πρώτη γνωριμία με τα θέματα των μειονεξιών και αναπηριών. Από την ομάδα αυτών

²⁶⁶. ΤΕΦΑΑ/ Αθηνών (2001) ό.π.

²⁶⁷. ΤΕΦΑΑ/ Θεσσαλονίκης, (2003) ό.π.

²⁶⁸. ΤΕΦΑΑ/ Σερρών (2004) ό.π.

²⁶⁹. ΤΕΦΑΑ/ Κομοτηνής (2003) ό.π.

των φοιτητών προέρχονται αυτοί που επιλέγουν την ειδική φυσική αγωγή ως κύρια ειδικότητά τους. Η κύρια ειδικότητα διδάσκεται στο 3^ο έτος σπουδών 6 ώρες την εβδομάδα και στο 4^ο έτος σπουδών 8 ώρες την εβδομάδα (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 21). Στο 4^ο έτος σπουδών παρέχεται πρακτική άσκηση στα παραολυμπιακά αθλήματα.

Στο ΤΕΦΑΑ Τρικάλων η ειδική φυσική αγωγή διδάσκεται στην κατεύθυνση « παιδαγωγικών – ειδικής αγωγής » από το 5^ο έως το 8^ο εξάμηνο σπουδών, όπως φαίνεται και στον ΠΙΝΑΚΑ 34²⁷⁰. Το τμήμα προσφέρει ως δευτερεύουσα ειδικότητα το αντικείμενο της ειδικής αγωγής (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 22).

ΠΙΝΑΚΑΣ 34

Ε΄ ΕΞΑΜΗΝΟ		Θεωρία & πρακτική	
Μάθημα κύριας ειδικότητας	Ειδική αγωγή	5 ώρες	
Διπλωματική εργασία ή μάθημα δευτερεύουσας ειδικότητας	Διπλωματική εργασία (Ειδική αγωγή)	5 ώρες	
ΣΤ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ		Θεωρία & Πρακτική	
Μάθημα κατεύθυνσης	Αγωνιστικές ομάδες ατόμων με ειδικές ανάγκες	1 ώρα	1 ώρα
Μάθημα κύριας ειδικότητας	Ειδική αγωγή	5 ώρες	
Διπλωματική εργασία ή μάθημα δευτερεύουσας ειδικότητας	Διπλωματική εργασία (Ειδική αγωγή)	5 ώρες	
Ζ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ		Θεωρία & πρακτική	
Μάθημα κύριας ειδικότητας	Ειδική αγωγή	4 ώρες	
Διπλωματική εργασία ή μάθημα δευτερεύουσας ειδικότητας	Διπλωματική εργασία (Ειδική αγωγή)	4 ώρες	
Η΄ ΕΞΑΜΗΝΟ		Θεωρία & πρακτική	
Μάθημα κύριας ειδικότητας	Ειδική αγωγή	5 ώρες	
Διπλωματική εργασία ή μάθημα δευτερεύουσας ειδικότητας	Διπλωματική εργασία (Ειδική αγωγή)	5 ώρες	

²⁷⁰. ΤΕΦΑΑ/ Τρικάλων (2003) ό.π.

Αναφέρθηκε πως η συζήτηση για τα Α.Π.Σ. στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση άρχισε τη δεκαετία του 1960. Είναι ουσιαστικά η περίοδος που εμφανίζονται και τα αναλυτικά και δημοσιευμένα προγράμματα σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση²⁷¹. Τα προϋπάρχοντα προγράμματα τα οποία γενικά αποκαλούνταν αναλυτικά και ωρολόγια προγράμματα είχαν αποκλειστικά και μόνο τον χαρακτήρα του ωρολογίου προγράμματος. Μελετώντας κανείς την εξέλιξή τους διαπιστώνει την ωριαία διακύμανση των γνωστικών αντικειμένων που μερικές φορές συνοδεύεται και από γενικές οδηγίες διεξαγωγής του καθημερινού μαθήματος.

Στα γενικά σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης η φυσική αγωγή διδάσκεται 2 ώρες την εβδομάδα σε όλες τις τάξεις. Στη δευτεροβάθμια υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ του γυμνασίου και του λυκείου αλλά και μέσα στο ίδιο σχολείο από τάξη σε τάξη. Έτσι στην Α' και Β' τάξη του γυμνασίου διδάσκεται 3 ώρες την εβδομάδα, ενώ στη Γ' 2 ώρες. Στα λύκεια, στην Α' τάξη διδάσκεται δύο ώρες το πρώτο τετράμηνο και μία ώρα το δεύτερο τετράμηνο, στη Β' τάξη δύο ώρες την εβδομάδα και στη Γ' μία ώρα. Στα ΤΕΕ, στην Α' και Β' τάξη από μία ώρα στον Α' κύκλο.

Η ειδική φυσική αγωγή, ενώ λειτουργεί στο ίδιο πλαίσιο με την ειδική εκπαίδευση, στην πραγματικότητα λειτουργεί άτυπα. Για παράδειγμα, ένα Α.Π.Σ. απαιτεί την ύπαρξη ενός νομικού πλαισίου και την αναγκαία επιστημονική παιδαγωγική και ψυχολογική στήριξη. Έτσι, ενώ υπάρχει αναλυτικό πρόγραμμα ειδικής αγωγής²⁷², μέσα σ' αυτό δεν υπάρχει παρά μόνο αναφορά στη γενική ενότητα της κινητικότητας σε τομείς όπου μπορεί να λειτουργήσει εξειδικευμένος εκπαιδευτικός φυσικής αγωγής. Συνέπεια του γεγονότος αυτού είναι ο σκοπός της ειδικής φυσικής αγωγής στο νηπιαγωγείο, στο ειδικό δημοτικό σχολείο, στο ειδικό γυμνάσιο, στο ειδικό λύκειο, στο τεχνικό επαγγελματικό σχολείο ειδικής αγωγής και στο ειδικό εκπαιδευτήριο επαγγελματικής κατεύθυνσης να είναι ο ίδιος με αυτόν της φυσικής

²⁷¹. Πετρίτης. Κ.(1966), ό.π.

²⁷². Π.Δ. 301/ 29/8/1996 /ΦΕΚ 208

αγωγής στη γενική εκπαίδευση. Θεωρείται δηλαδή ότι συμβάλλει κυρίως στη σωματική ανάπτυξη των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α., στην ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια, στην αρμονική τους ένταξη στην κοινωνία. Οι τέσσερις βασικές ενότητες ανάπτυξης είναι :

- τα κινητικά παιχνίδια και οι κινητικές δραστηριότητες
- τα αθλήματα και αγωνίσματα της παραολυμπιάδας
- οι ελληνικοί χοροί και
- η κολύμβηση.

Οι ενότητες αυτές αποτελούν το πλαίσιο περιχάραξης ενός αναλυτικού προγράμματος ειδικής φυσικής αγωγής. Στο πλαίσιο αυτό κινούνται και τα ενδεικτικά προγράμματα σπουδών του Π.Ι., για την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ 11 και 12) .